

Midtvejsrapport

'Modelprojekt Børn og Unge i Bevægelse på Fyn'

februar 2006

v./Jan Toftegaard Nielsen
Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund
Syddansk Universitet

1.0 Indledning	3
2.0 Børns fysiske aktivitet og trivsel	4
2.1 Spørgeskemaundersøgelsen blandt modelprojektets 2.500 børn	5
2.1.1 Idrætsdeltagelse i skole og fritid	5
2.1.2 Motivation for fysisk aktivitet	7
2.1.4 Børnenes BMI (body measure index)	9
2.1.5 Foreløbige konklusioner på spørgeskemaundersøgelsen	11
2.2 Trivselsspørgeskema	12
2.3 Dagbogsprojektet	14
3.1 Opsummering på dagbogsprojektet	18
2.4 Måling af fysisk aktivitet via accellerometer (CSA)	19
2.5 Observation af børns leg	20
3.0 Voksenundersøgelsen	23
4.0 Opsummering	25
5.0 Afrunding	31
Litteraturliste	32

1.0 Indledning

Modelprojekt Børn og Unge i Bevægelse (BUB) blev igangsat primo 2004 med en kortlægnings- og planlægningsfase og i august-september gik de første lokalområder i gang med bevægelsesaktiviteter for børn. I BUB indgår i alt 11 kommuner, 50 idrætsforeninger og 25 (oprindeligt 26) Skolefritidsordninger, der i alt har indskrevet ca. 2.600 børn i alderen 6-10 år.

På nuværende tidspunkt har projektet været i gang i cirka halvandet år, og det er tid til at gøre status over projektets foreløbige resultater. Denne midtvejsrapport tager udgangspunkt i resultaterne af de mange delundersøgelser, som er blevet gennemført i forhold til evalueringens 3 fokusområder:

1. børn og unges fysiske aktivitet og trivsel
2. udviklingen af partnerskaber
3. faciliteters, omgivelser og organiserede idrætsudbuds betydning for fysisk aktivitet

Evalueringen af børn og unges fysiske aktivitet og trivsel er en kompliceret opgave, fordi det er vanskeligt at foretage præcise undersøgelser af *omfanget* af den fysiske aktivitet samt niveauet af børns trivsel. Dertil kommer det problematiske i at belyse, om øget fysisk aktivitet medfører øget trivsel.

For at imødekomme behovene for viden i forhold til børnene, gennemføres der en række forskellige undersøgelser, som på forskellig vis, og med forskellige metoder, skal belyse projektets effekter. Undersøgelseernes individuelle sammensætning og sammenkøblingsmulighed skal dels ses som en bestræbelse for at kontrollere og nuancere den indsamlede viden, ligesom de i nogen grad skal forstås som metodeafprøvende, hvor et af formålene er at opnå erfaring med metoderne. Som et konkret eksempel på datatriangulering indsamles spørgeskemadata fra børn med en række supplerende delundersøgelser som bl.a. dagbogsoptegnelser, observationer og fysiske bevægelsesmålinger. Tilsammen giver de enkelte undersøgelser dermed en ekstra viden, når de samles i én database. Det enkelte barn er naturligvis anonymiseret ved hjælp af et løbenummer. Kun de deltagende institutioner véd hvilke løbenumre, der hører til hvilke børn. Institutionerne kender derimod ikke barnets svar, som efter indtastning kun befinder sig i databasen. Fordelen ved at samle oplysningerne i en database er selvsagt at generere mere viden om børnenes aktivitetsvaner og trivselsniveau.

I beskrivelsen af evalueringsdesignet er det ekspliciteret, at der dels gennemføres undersøgelser ved starten af projektet, i løbet af projektet og endelig omkring afslutningen. Formålet med start- og

slutmålinger er, at der kan foretages sammenligninger mellem før og nu. På nuværende tidspunkt kender vi kun startmålingerne, hvilket betyder, at vi ikke har kendskab til eventuelle effekter af BUB-projektets aktiviteter. De undersøgelsesresultater, som vil blive fremlagt i denne midtvejsrapport, skal især bidrage til at kortlægge projektets udgangspunkt i år nul, samt sætte fokus på relevante problemstillinger i forhold til partnerskaberne.

I efteråret 2004 blev der gennemført følgende undersøgelser blandt børn og voksne:

- Spørgeskemaundersøgelse blandt 2.500 børn vedr. fysisk aktivitet og motivation for bevægelse i skole og fritid.
- Observation af børns leg i 5 udvalgte lokalområder.
- Måling af fysisk aktivitet via bevægelsesmålere, 200 børn i 5 udvalgte lokalområder.
- Dagbogsprojekt for 200 børn i 5 udvalgte lokalområder om fysisk aktivitet i en uge.
- Spørgeskema vedr. kompetencer og trivsel, 200 børn i 5 udvalgte områder.
- Elektronisk baseret spørgeskemaundersøgelse blandt projektets ca. 250 voksne deltagere til belysning af baggrund, holdninger og erfaringer.

Som et led i den løbende vidensopsamling er der ligeledes blevet gennemført en elektronisk baseret spørgeskemaundersøgelse blandt 18 nøglepersoner vedr. faciliteter og idrætsmuligheder indenfor de 11 kommuner. Som en del af den nødvendige kommunikation omkring den praktiske gennemførelse af diverse undersøgelser, har der ligeledes været en løbende dialog med tovholdere og koordinatore om projektet. I de følgende afsnit vil de vigtigste resultater fra enkelte delundersøgelser blive fremlagt. Afslutningsvis vil udvalgte hovedproblemstillinger og mulige løsninger blive fremlagt.

2.0 Børns fysiske aktivitet og trivsel

Børns fysiske aktivitet og trivsel blevet forsøgt belyst ved hjælp af i alt 6 undersøgelser. Der er gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt samtlige børn og 5 supplerende delundersøgelser i 5 udvalgte lokalområder.

2.1 Spørgeskemaundersøgelsen blandt modelprojektets 2.500 børn

I efteråret 2004 (september/oktober) modtog 2.208 børn et spørgeskema vedrørende fysisk aktivitet og motivation for bevægelse i skole og fritid. Spørgeskemaerne blev udfyldt i et samarbejde mellem pædagoger/ pædagogmedhjælpere og børnene. I alt 1.373 skemaer er blevet returneret, hvilket svarer til en svarprocent på 62. Svarprocenten er yderst tilfredsstillende, når man tager spørgeskemaets omfang, respondenternes alder og udsendelsestidspunktet i betragtning.

2.1.1 Idrætsdeltagelse i skole og fritid

Skolefrikvarteret

I undersøgelsen blev der spurgt til, hvad børnene foretager sig i skolefrikvartererne. De mest populære aktiviteter er at 'lege på legeplads' og 'snakke med kammerater'. Ca. 25% af børnene svarer, at de 'altid' eller 'næsten altid' gør dette. Der er klare kønsmæssige forskelle på, hvad børnene foretager sig i frikvartererne. Fire gange så mange drenge (N=169) som piger (N=41) siger, de 'altid' spiller bold. Næsten dobbelt så mange piger (N=327) som drenge (N=173) svarer, at de 'aldrig' spiller bold. Dette mønster gentages, når det gælder Gameboy, og det at bytte kort. Generelt ser det ud til, at pigernes favoritaktiviteter generelt er mindre bevægelsesorienterede end drengenes. De foretrækker eksempelvis at snakke, bytte Didl-papir¹, gå tur og tegne. En mindre gruppe på 2 % (piger og drenge) svarer, at de "altid/næsten altid" "sidder alene/hviler sig" i frikvartererne.

SFO-tiden

Skolefritidsordningerne består generelt af et bredt spektrum af fri leg og frie aktivitetsmuligheder. Børnenes deltagelse i aktiviteter er belyst i forhold til en lang række mulige aktiviteter. I den statistiske behandling er svarene opdelt efter lav- og højaktivitetslege. Når det gælder lavaktivitetslege er det at tegne og bytte kort de mest almindelige aktiviteter – det gør henholdsvis 20 og 10 %. På tværs af de deltagende institutioner er det relativt få børn, der altid/næsten altid spiller computer eller benytter Internettet. Når man ser på de svar, som børnene afgiver vedr. deres højaktivitetslege, ses det, at legepladsaktiviteter, leg og boldspil er blandt de aktiviteter, som børnene i størst grad svarer, at gøre 'altid/næsten altid'. Generelt kan det fremhæves, at de bevægelsesaktive lege fremstår som mere populære end de fysisk passive lege.

Børnenes idrætsdeltagelse i foreningslivet

¹ Didl-papir er forskellige typer af papir med billedet eller omridset af en sød muselignende figur.

73 % af børnene (N=995) svarer, at de går til 2255 aktiviteter, hvilket afspejler, at det enkelte barn gennemsnitligt går til lidt over 2 aktiviteter – enten samtidigt eller fordelt på en sæson eller et år. Til sammenligning viste SFI's undersøgelse fra 1998, at 71 % af de 7-15 årige² var idrætsaktive (Bille,1998). Det tyder på, at de fynske børn ligger lidt over landsgennemsnittet fra 1998. Imidlertid er der en række sæsonafhængige idrætsgrene, hvilket formentligt betyder, at langt størstedelen går til én idrætsgren 1-2 gange ugentligt. Børns idrætsdeltagelse samler sig primært om de 5-6 almindeligste aktiviteter som fodbold, håndbold, badminton, svømning og gymnastik. Disse aktiviteter rummer imidlertid også de største frafald. Blandt de 27 % som pt. ikke er foreningsaktive indenfor idræt, har størstedelen prøvet at gå til idræt, og mere end halvdelen (N=186) ønsker at dyrke (mere) idræt.

Delkonklusioner på børns fysiske aktivitet

Umiddelbart er det vanskeligt at foretage præcise konklusioner på børns bevægelsesaktiviteter. For det første, fordi børnene kan have svært ved at huske alt, hvad de har foretaget sig over en periode, og for det andet, fordi der ikke er spurgt nærmere til varigheden og intensiteten af deres fysiske aktivitet.

Der er imidlertid relativ stor forskel på varigheden, indholdet og intentionerne med aktiviteterne i henholdsvis skole, SFO og i fritiden. I skolen er bevægelsesaktiviteterne ofte afgrænsede til frikvartererne og det, der hurtigt lader sig organisere som eksempelvis fangelege, boldspil, lege på legeplads eller at bytte kort. Set fra et disciplin-specifikt perspektiv er fodbold antageligvis den eneste idrætsaktivitet, som i praksis gennemføres i skolefrikvartererne i samtlige deltagende områder.

I SFO-regi består børnenes bevægelsesaktiviteter primært af det, de selv tager initiativ til. På tværs af de forskellige institutioner findes der naturligvis mere eller mindre organiserede tilbud, hvor pædagoger eller medhjælpere tager initiativ til at gennemføre boldspil, svømning, lege, konkurrencer eller værkstedsaktiviteter. Fordi der i overvejende grad er tale om tilbud, som børnene frit kan deltage i eller lade være, så er børnenes motivation den afgørende faktor for deltagelse. At dømme ud fra børnenes besvarelser, så deltager størstedelen af børnene regelmæssigt i selvorganiserede eller voksenorganiserede bevægelsesaktiviteter i SFO'en. De der sjældent deltager, er ikke overraskende dem, som også svarer, at de ikke vil gå til mere idræt, og at de ikke bryder sig om idræt i skolen.

² Idet vi véd at børns idrætsdeltagelse er faldende med alderen og BUB-projektet ikke inkluderer de 10-15 årige er det med de nuværende tal ikke muligt at foretage præcise sammenligninger. Man må formode at den gennemsnitlige idrætsdeltagelse for de 6-10 årige er højere end tallet for hele gruppe af 7-15 årige.

73 % af børnene svarer, at de går til en eller flere idrætter i fritiden. De fleste går til idræt 1-2 gange om ugen, hvor der typisk er tale om én fast disciplin som fodbold, gymnastik eller svømning. I modsætning til skolefrikvarterne og SFO'en er idrætsdeltagelsen i fritiden organiseret af voksne og defineret til en bestemt varighed. 27 % af de adspurgte børn går ikke til idræt i en forening eller et andet sted, men det er ikke ensbetydende med, at de ikke lever op til Sundhedsstyrelsens anbefalinger om 1 times fysisk aktivitet per dag. 7 ud af 10 af denne gruppe svarer, at de er meget glade for idrætstimerne i skolen. Det mangler endnu at blive undersøgt præcis hvor aktive de ikke-foreningsaktive børn er ift. fysiske aktiviteter i SFO'en og i fritiden.

2.1.2 Motivation for fysisk aktivitet

Børnenes afkrydsninger af deres favoritaktiviteter (se tabel 1) samler sig primært omkring 'leg med forskellige fra klassen'. Hvad denne leg præcis indeholder, kan ud fra denne undersøgelse formodes at være forskellige lav-aktivitetslege eller bevægelsesaktiviteter. Pigerne nævner at 'tegne' og 'lege i hallen/ gymnastiksalen'. Pigernes leg i hallen/gymnastiksalen er ikke nærmere belyst. Drengenes favoritaktiviteter er boldspil og computer. Det skal dog nævnes, at sidstnævnte ofte er pålagt tidsbegrænsninger eller andre former for restriktioner. Favoritaktiviteterne er udtryk for det, som børnene synes bedst om og ikke nødvendigvis, hvor ofte de får lejlighed til det.

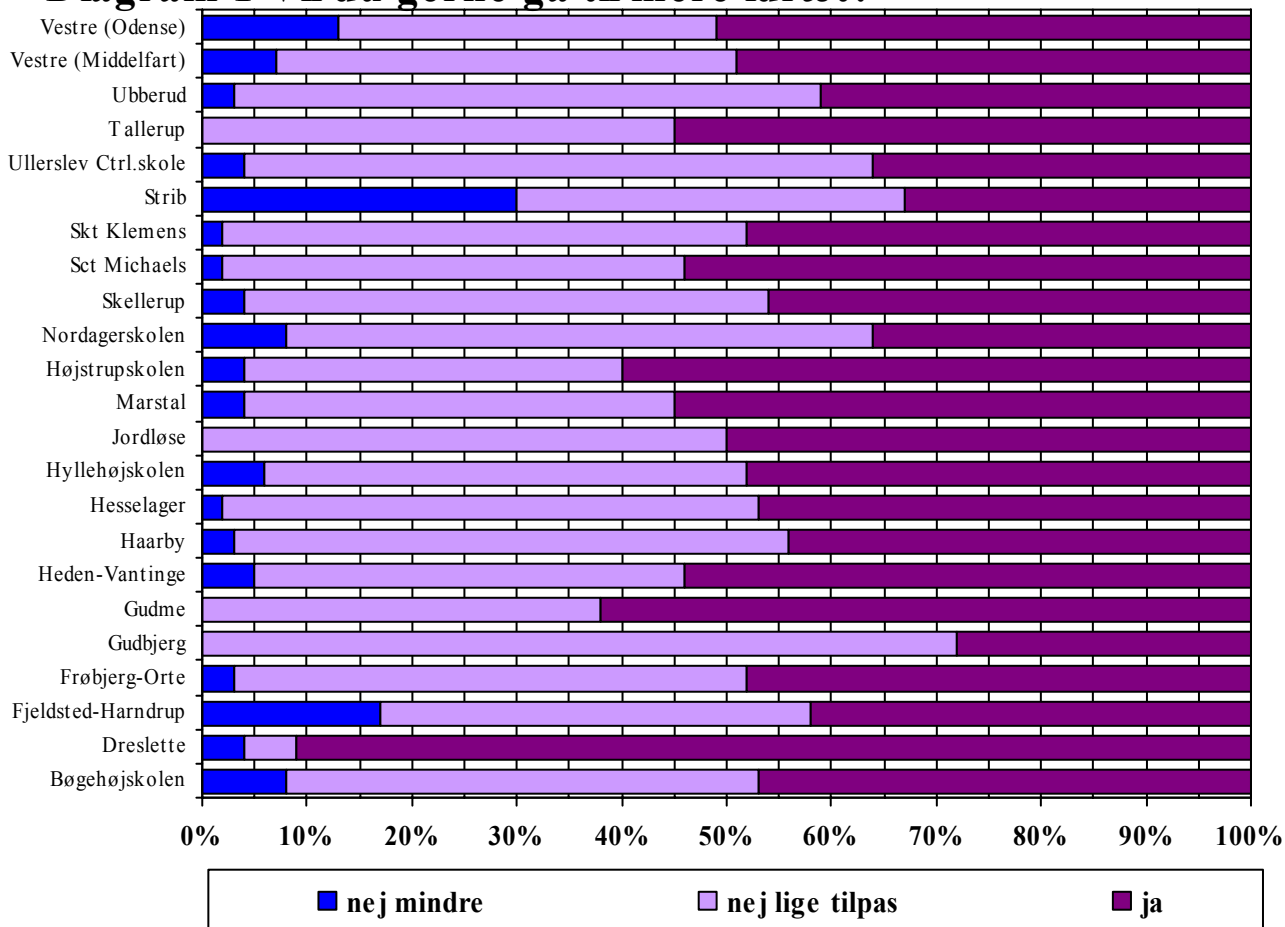
Tabel 1. Børnenes favoritaktiviteter i SFO' en

piger		Dreng	
Leger med forskellige fra klassen	47%	Leger med forskellige fra klassen	37%
Tegner	38%	Spiller bold	31%
Leger i hallen/ gymnastiksalen	16%	Computer	30%

Generelt er børnene glade for at gå i skole, glade for frikvartererne og glade for idrætstimerne. Drengene er lidt gladere for frikvartererne end pigerne, der til gengæld er mere tilfredse med timerne end drengene.

I forhold til børnenes motivation for at dyrke (mere) idræt i fritiden er de blevet spurgt, om de ønsker at gå til mere idræt. Som det fremgår af diagram 1, ønsker næsten halvdelen af børnene at dyrke mere idræt. I Dreslette er 90 % af børnene interesseret i mere idræt, hvilket er det mest synlige potentiale blandt de deltagende lokalområder. Ønsket om mere idræt kommer for størstedelens vedkommende fra børn, som i forvejen er idrætsaktive, og mindst for de inaktive, og de som kun går til én aktivitet om ugen.

Diagram 1 Vil du gerne gå til mere idræt?

I forlængelse af ovenstående diagram om børnenes motivation for at dyrke mere idræt vil det være relevant at belyse om der er motivationsforskelle afhængig af forældrenes egen idrætsdeltagelse. Tabel 2 har i lodret plan sorteret børnene efter om de deltager i foreningsidræt eller ej. Både tal og procentandele er medtaget for de foreningsaktive og de ikke-foreningsaktive. I tabellens vandrette plan er forælderaktiviteten inddelt efter ingen forældre, en forælder og begge forældre idrætsaktive. Tabellen viser tre vigtige tendenser. For det første ses det, at der procentuelt er en større motivation for mere idræt blandt de ikke-foreningsaktive (56 %) end de foreningsaktive (44 %) børn. For det andet fremgår det, at motivationen for mere idræt tilsyneladende er størst blandt de ikke-foreningsaktive børn, hvor ingen af forældrene er idrætsaktive (disse procentsatser er markeret med fed). For det tredje viser tabellen, at størstedelen af de foreningsaktive børn har en eller to idrætsaktive forældre. Det tyder derfor på, at forældrenes idrætsdeltagelse måske i nogen grad har positiv betydning for børnenes idrætsdeltagelse. Det ses dog også, at der findes en relativ stor gruppe på 321 foreningsaktive børn, hvis forældrene ikke er idrætsaktive. Selvom rekrutteringspotentialt procentuelt set er størst blandt de ikke-foreningsaktive børn, så er det måske

mere tvivlsomt om denne gruppe af ikke-idrætsaktive kan få den nødvendige støtte hjemmefra til at påbegynde foreningsidræt.

Tabel 2. Andel af børnene, som ønsker at dyrke mere idræt, opdelt efter om barnet er aktiv i en forening og efter om forældrene er idrætsaktive

(N=1140)	Ønsker du at dyrke mere eller mindre idræt	Ingen forældre idrætsaktive		En forælder idrætsaktiv		Begge forældre idrætsaktive		Total
Barnet ikke idrætsaktiv i forening	Nej mindre	17	10,1 %	7	9,1 %	2	5 %	26
	Nej lige tilpas	49	29,2 %	29	37,7 %	21	52,5 %	99
	Ja	102	60,7 %	41	53,2 %	17	42,5 %	160
I alt		168	100 %	77	100 %	40	100 %	285
Barnet idrætsaktiv i forening	Nej mindre	20	6,2 %	6	2,1 %	5	2 %	31
	Nej lige tilpas	158	49,2 %	151	53,9 %	140	55,1 %	449
	Ja	143	44,5 %	123	43,9 %	109	42,9 %	375
I alt		321	100 %	280	100 %	254	100 %	855
Total		489	42,9 %	357	31,3 %	294	25,8 %	1140

I det afsluttende spørgsmål er børnene blevet spurgt hvad de helst ville foretage sig på en fridag, hvis de selv måtte bestemme. Ca. en fjerdedel af børnene nævner blandt andet 'se tegnefilm' og 'spille computer'.

Det er bemærkelsesværdigt, at det kun er en meget lille andel af børnene, der peger direkte på idrætsaktiviteter. Børnene havde tidligere i spørgeskemaet givet udtryk for, at de gerne ville dyrke mere idræt. Men i dette spørgsmål afgiver børnene kun i mindre grad som falder ind under fysisk aktivitet. En fridag skal snarere skal handle om fornøjelse og afslapning, hvis det står til flertallet af børnene, og det kan tolkes i retning af børnene måske ser på idræts som så meget andet – nemlig at det er hverdagsagtigt og pligtorienteret.

Langt størstedelen af børnene fremhæver behovene for at slappe af, sove længe, være sammen med familien eller lege med kammerater eller søskende. Det er nærliggende at fortolke disse svar i den retning, at børnene har en travl hverdag, og gerne vil have tid til at slappe af og dovne, når der er mulighed for det.

2.1.4 Børnenes BMI (body measure index)

I forbindelse med spørgeskemaet har pædagoger og pædagogmedhjælpere hjulpet til med at indhente oplysninger om børnenes højde og vægt. På grund af praktiske problemer med at få foretaget målinger, og i nogen grad uvilje mod disse, er der kun indkommet information om højde

og vægt vedr. 962 ud af de i alt 1374 børn som i øvrigt har besvaret spørgeskemaet. Der er ikke foretaget en decideret frafaldsanalyse, der kan påvise, om der er tale om et repræsentativt frafald. Derimod kan det konstateres, at man i 6 ud af de 25 lokalområder helt har undladt at indhente oplysninger om højde og vægt. I de øvrige områder er der tale om relativt få mangler i indrapporteringen. Det er uvist, om det er tallene for overvægtige/fede eller normale børn som mangler.

Ved et BMI på 25 regner man typisk en voksen person som overvægtig (overweight) og overstiger BMI'en 30, betegnes man som fed (obese). For børn og unge anvender man ofte en anden skala, som er relateret til køn og alder (Cole, T. et. al., 2000). Skalaen anvender graduerede cutpoints, som betyder, at jo yngre barnet er desto lavere vil tærsklerne for overvægt og fedme være. Ligeledes er tærsklerne for pigers overvægt lavere end drengenes, hvilket relaterer sig til proportions- og dimensionsforskelle mellem kønnene. Coles tærskelværdier for overvægt og fedme er gengivet i parenteserne i tabel 3.

Tabel 3. Body Measure Index for drenge og piger i forhold til alder (N=962)

Alder	Drenge	Piger	Overvægt		Fedme		Total % for aldersgruppen som minimum er overvægtige
			Drenge	Piger	Drenge	Piger	
6 år	N=105	N=108	(17.55)	(17.34)	(19.78)	(19.65)	12,7 %
	Mean: 15,99	Mean: 15,81	11	10	4	2	
	SD: 14,45-17,49	SD: 13,92-17,7					
7 år	N=122	N=125	(17.92)	(17.75)	(20.63)	(20.51)	20,3 %
	Mean: 16,52	Mean: 16,55	18	23	5	4	
	SD: 14,72-18,31	SD: 14,51-18,59					
8 år	N=121	N=100	(18.44)	(18.35)	(21.60)	(21.57)	19 %
	Mean: 16,89	Mean: 16,97	16	16	4	6	
	SD: 14,53-19,25	SD: 14,64-19,30					
9 år	N=104	N=116	(19.10)	(19.07)	(22.77)	(22.81)	25,5 %
	Mean: 17,96	Mean: 17,71	25	20	6	5	
	SD: 15,3-20,65	SD: 15,2-20,22					
10 år	N=22	N=12	(19.84)	(19.86)	(24)	(24.11)	11,8 %
	Mean: 15,24-20,4	Mean: 16,42	1	2	0	1	
	SD: 17,82	SD: 13,98-18,86					
Overvægtige/fede i alt			71	71	19	18	18,6 %

På baggrund af de indhentede højde- og vægtdata fremgår det, at henholdsvis 71 drenge og 71 piger er overvægtige, svarende til 14,8 %. Yderligere 19 drenge og 18 piger overskrider fedmetærsklerne og det svarer til 3,8 %. Disse tal svarer godt til de generelle tal, der findes for aldersgruppen jf. Ballerupundersøgelsen (Hansen et. al., 2004). I Ballerupundersøgelsen ses det af BMI-dataene for 693 piger og drenge (alder 6,8 år - +/- 0,4), at der er et gennemsnit på 15,9 for piger og drenge. Om end gennemsnits BMI tallene for piger og drenge er ens, så viser de gennemførte skinfoldmålinger, at pigerne generelt har en højere fedtprocent end drengene (21.5 % vs. 16.5 %) og at drengene generelt er i lidt bedre form end pigerne. I Ballerupundersøgelsen konkluderer man, at der, set over en længere årrække, kun er tale om en minimal forværring af BMI tallene for aldersgruppen, men at der er tale om en negativ udvikling set i sammenhæng med fysisk kapacitet (blodtryk og iltoptagelse). Man må forvente, at de samme forhold vil være gældende for den fynske population, hvor gennemsnits BMI tallene for piger og drenge er 15,81-15,99 – og dermed næsten ens med Ballerupundersøgelsens tal.

En nærmere analyse af de overvægtige 9 årige piger og drenge (som udgør det største antal overvægtige) viser, at deres motivation for idræt i skolen og fritiden er højere end gennemsnitspopulationen, og at de generelt er mere foreningsaktive end gennemsnittet.

2.1.5 Foreløbige konklusioner på spørgeskemaundersøgelsen

Generelt er børnene glade for at gå i skole, glade for frikvartererne og glade for idrætstimerne, men nogle få står udenfor.

Børnenes aktiviteter i SFO og skolefrikvarterer fordeler sig nogenlunde ligeligt mellem stille aktiviteter og egentlige bevægelsesaktiviteter og lege. På den baggrund kan det ikke konkluderes, at der er for lidt bevægelse i skolefrikvartererne og SFO-tiden. Og navnlig set i det lys, at børn generelt ikke tænker i nyttevirkning og kvantitativ opgørelse af aktivitet. Generelt vil børnene gerne dyrke mere idræt, og specielt de, der kun går til idræt 1-2 gange om ugen. 60 % af de børn, som ikke dyrker idræt i forening, svarer, at de gerne vil gå til idræt. Procentuelt befinder det største potentiale sig blandt de ikke-foreningsaktive børn, hvorimod det største potentiale antalsmæssigt findes blandt de idrætsaktive børn. Tallene afslører hvor potentialerne befinder sig for mere bevægelse. Men det bør måske tilføjes, at børnenes ønsker om mere idræt i nogen grad kan være udtryk for ønsketænkning snarere end reelle valgmuligheder.

Det er primært idrætsaktive børn fra idrætsstærke miljøer, der efterspørger mere idræt (eksempelvis Odense, Tommerup, Ringe, Gudme). De der vil dyrke mindre går typisk kun til idræt 1 gang om ugen og angiver, at de hellere vil gå til noget andet, at det ikke er sjovt, eller at de ikke gider. Der findes kønsforskelle mht. ønsket om mere idræt og antal gange pr. uge. Størstedelen af børnene

dyrker de store idrætsgrene som dans, gymnastik, svømning, håndbold fodbold og badminton, og disse aktiviteter oplever tilsvarende store frafald, hvor børnene søger andre af de store idrætsgrene.

På baggrund af undersøgelsen kan følgende foreløbige konklusioner fremhæves:

1. Størstedelen af børnene er glade for at gå i skole, glade for frikvartererne og glade for idrætstimerne, men nogle få – ca. 2 % står udenfor det sociale fællesskab.
2. Børnenes aktiviteter i SFO og skolefrikvarterer fordeler sig nogenlunde ligeligt mellem stillesiddende aktiviteter og egentlige bevægelseskrævende aktiviteter og lege.
3. Generelt vil børnene gerne dyrke mere idræt, specielt de der kun går til idræt 1-3 gange om ugen. Hermed er der et relativt stort potentiale for øget bevægelsesaktivitet.
4. Primært idrætsaktive børn fra idrætsstærke miljøer, der efterspørger mere idræt (eksempelvis Odense, Tommerup, Ringe, Gudme)
5. De der vil dyrke mindre idræt går typisk kun til idræt 1 gang om ugen og angiver, at de hellere vil gå til noget andet, at det ikke er sjovt, eller at de ikke gider. Mellem 3 og 10 % af børnene skønnes at være fysisk inaktive.
6. Størstedelen af børn dyrker de store idrætsgrene (dans, gymnastik, svømning, håndbold fodbold) – disse aktiviteter oplever tilsvarende store frafald, hvilket illustrerer de mindre idrætsgrenes medlemspotentialer.

2.2 Trivselsspørgeskema

I november/december 2004 blev der i 5 lokalområder (Ringe Nordager, Ringe Heden-Vantinge, Ullerslev, Odense-Skt. Klemens og Odense-Ubberud) gennemført en spørgeskemaundersøgelse med 186 børn i alderen 6-10 år. Børnene har selv udfyldt spørgsmålene om deres forskellige kompetencer, men dog haft mulighed for at få hjælp fra en forskningsassistent fra Syddansk Universitet. Det anvendte spørgeskema er en bearbejdet udgave af det spørgeskema, som blev anvendt i Ballerupundersøgelsen (Grønfeldt et. Al., 2003).

Resultaterne af spørgeskemaet viser meget positive trivselstendenser. Tallene ligger stort set på linje med de resultater, vi kender for de 11-15 årige børn jf. HBSC-undersøgelserne³, hvor størstedelen af børnene ser ud til at trives rigtig godt, og en mindre del på ca. 10-15 % udviser forskellige eller vekslende tegn på mistrivsel.

³ HBSC – Health Behaviour in School aged Children – på dansk kaldt 'Skolebørnsundersøgelserne'. Målgruppen er de 11-15 årige børn (Due & Holstein (2003).

87 % af børnene i alderen 6-10 år svarer, at de kan lide at gå i skole. Af de 87% svarer 70 %, at de 'meget godt' kan lide at gå i skole, mens 17 % svarer, at de kan lide at gå i skole - 'lidt'.

Resultaterne viser endvidere, at størstedelen af børnene, 70-80 %, også føler sig socialt accepterede af kammerater, og at de generelt har et positivt selvbillede med hensyn til sociale, intellektuelle og kropslige kompetencer. Det karakteriserer den store gruppe af børn, at de tilsyneladende trives godt i størsteparten af de sammenhænge, hvor de indgår, dvs. skolen, SFO'en og i fritiden. En mindre del af de adspurgte børn, ca. 15 %, svarer, at de er lidt eller meget kede af at gå i skole, at de har svært ved lære at læse, at de ikke snakker med så mange børn, og at de generelt føler sig udenfor de sociale fællesskaber. Her har det som følge af den statistiske usikkerhed⁴ ikke været muligt at identificere klare forskelle mellem de enkelte lokalområder i projektet.

15 % (N=28) af børnene svarer, at de ikke kan lide idræt i SFO'en, heraf 11 % i stor grad. Ca. 5-7 % af de adspurgte (N=13) svarer generelt negativt på alle spørgsmålskategorier, og det synes rimeligt at konkludere, at disse børn ikke trives. De er karakteriseret ved et negativt selvbillede, hvor de dels føler sig socialt udenfor, og dels har svært ved at klare de intellektuelle og kropslige udfordringer, de møder. Denne resultatsammenfatning kan yderligere nuanceres i forhold til tre spørgsmål:

A) Er der sammenhæng mellem børnenes generelle trivsel og deltagelse i foreningsbaserede idrætsaktiviteter?

Langt størstedelen af børnene deltager i foreningsbaserede idrætsaktiviteter, og af disse svarer hovedparten, at de generelt klarer sig godt. Blandt de 7 % (N=13) som generelt svarer negativt i forhold til oplevelser af egne færdigheder, så er der, procentuelt set, ikke nævneværdige forskelle mellem de som dyrker idræt i forening, og de som ikke gør. Der er dog klar forskel på, hvad de går til.

Ser vi nærmere på spørgsmålet om, hvorvidt børnene synes, de klarer sig godt mht. idræt i skolen, så ses det, at de 20 børn, som synes, de klarer det dårligst (enten lidt dårligt eller meget dårligt), i overvejende grad fordeler sig på to aktiviteter; nemlig gymnastik (N=10) og ridning (N=6). Hvorfor det lige er de to aktiviteter, har vi ingen nærmere forklaringer på.

B) Trivselsforskelle mellem piger og drenge?

Spørgeskemaundersøgelsens resultater i forhold til køn afspejler de resultater, som tidligere er fremkommet i forbindelse med evalueringen. Drengenes samlede selvvurderinger ser generelt ud til at være mere positive end pigernes, når det gælder spørgsmålet om at føle sig stærk, være god til at klatre, løbe og kaste og gribe bolde. Pigernes svar viser imidlertid, at de hurtigere lærer nye lege

⁴ Pga. det lille antal børn der har deltaget i denne del af evalueringen.

end drengene, ligesom de i forhold til intellektuelle og sociale færdigheder har mere positive selvbilleder end drengene. I modsætning til tidligere danske undersøgelser ser det ikke ud til, at pigerne overordnet set trives bedre end drengene. Forklaringerne på denne tilsyneladende homogene trivsel kan skyldes, at skolens færdighedskrav og sociale strukturer endnu ikke er slået tilstrækkeligt igennem til at favorisere pigerne.

C) Er der sammenhæng mellem alder og positive/negative selvoplevelse?

Generelt ser det ud til, at der ikke er markante aldersbetingede trivselsforskelle indenfor den samlede respondentgruppe. Af HBSC-skoleundersøgelserne fremgår det, at trivslen generelt er dalende med alderen, men denne forventede sammenhæng er altså ikke tydelig eller udbredt for denne målgruppe af 6-10 årige børn.

De mindste børn i alderen 6-8 år følger det generelle mønster og har et højt trivselsniveau målt i forhold til sociale, intellektuelle og kropslige kompetencer. Dog er der en større andel af de 6-8 årige, som svarer, at de ikke kan lide idræt i SFO'en, hvilket måske er lidt overraskende, eftersom størstedelen svarer, at de er idrætsaktive i skolen og i idrætsforeningerne. En af de mulige forklaringer kan være, at idrætsudøvelse i SFO'erne ofte foregår på tværs af alder og måske ikke i tilstrækkelig grad tager hensyn til de mindste børn. En anden forklaring kan være, at de 6-8 årige børn måler deres fysiske præstationer i forhold til de større SFO-børn, som de omgås.

2.3 Dagbogsprojektet

I efteråret 2004 blev der for en udvalgt børnegruppe på 200 børn i alderen 6-10 år, fordelt på 5 lokalområder (Ringe: Nordagerskolen og Heden-Vantinge, Ullerslev, Odense: Skt. Klemens og Ubberud) gennemført et dagbogsprojekt af en uges varighed. 186 børn udfyldte dagbogen. 14 fortrød tilsagnet om deltagelse eller blev syge.

Formålet med dagbogsprojektet var at få undersøgt nogle af de antagelser, der findes omkring børn og unges til- og fravalg af fysiske aktiviteter. En af de centrale antagelser er, at børn og unge bruger meget tid på computer og TV, at de bliver kørt til og fra skole og, at de i det hele taget ikke får sig rørt tilstrækkeligt.

Undersøgelsens mål var ligeledes at opnå et indblik i, hvilke former for underholdningsaktiviteter, børnene havde benyttet i løbet af en uge og sekundært, hvor meget de syntes, aktiviteten havde fyldt. I alt 37 forskellige aktive og passive aktiviteter blev inkluderet i dagbogsskemaet, men ikke skolearbejde og lektier.

<i>Eksempel på dagbogens udformning.</i>	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
Jeg spillede kort eller andre spil 	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg spillede bold 	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

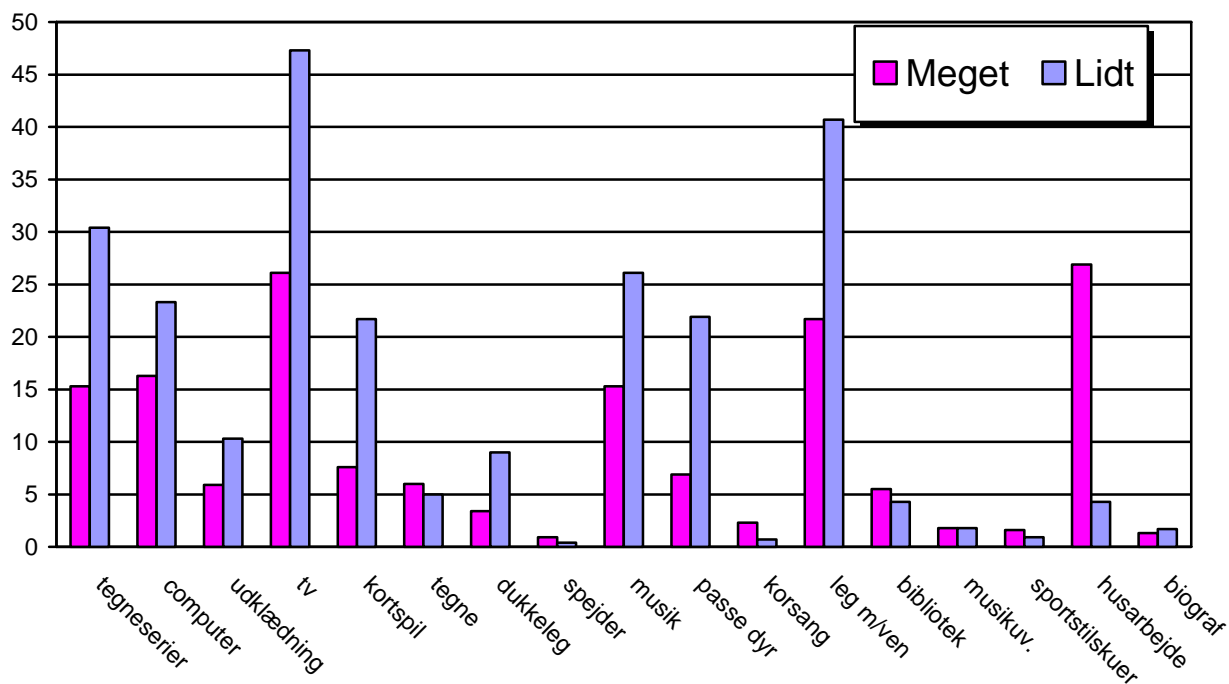
Til sidst i spørgeskemaet blev der stillet spørgsmål om hvilke transportformer de havde benyttet. Dagbogsspørgeskemaet var udformet med piktogrammer, der forestillede en neutral til munter illustration af aktiviteten, samt rubrikker for hver af ugens 7 dage. Se ovenfor.

Passive aktiviteter

I diagram 2 er aktiviteterne fordelt i vilkårlig rækkefølge på den vandrette akse. Op af den lodrette akse er antallet af børn som har foretaget sig aktiviteten 'lidt' eller 'meget'. Søjlerne udtrykker et gennemsnit pr. dag for hvor mange børn der har svaret i forhold den pågældende aktivitet. Som det ses af diagrammet er TV-kiggeri samlet set den aktivitet som flest børn svarer at have foretaget sig. Det at lege med en ven og lytte til musik er ligeledes blandt børnenes foretrukne aktiviteter. Selvom relativt mange børn angiver at have lavet meget husarbejde og ikke så mange 'lidt', skal det sandsynligvis forstås således, at børn hurtigt synes, de har gjort det meget i kraft af, at husarbejde sjældent er lystbetonet.

Den foreløbige analyse af aktiviteter som tv-kiggeri, brug af computer og det at læse tegneserier er jævnt fordelt over hele ugen, hvorimod husarbejde primært foregår i weekenden, og pasning af dyr foregår i løbet af ugedagene.

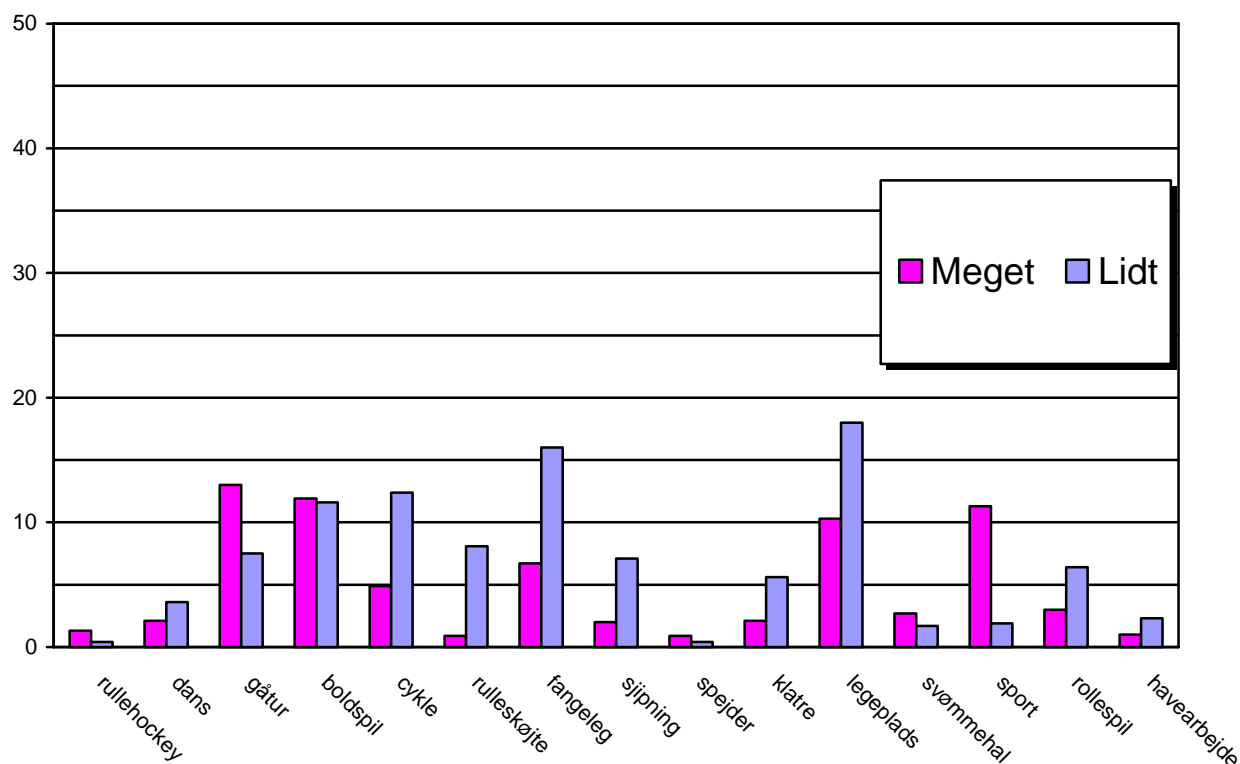
Diagram 2. Antal børn som har foretaget sig aktiviteten målt som gennemsnit/dag (N=186)

Aktive aktiviteter

De aktiviteter, som hører under 'aktive aktiviteter', må forventes at kræve et større forbrug af energi end de passive, skønt der ikke er stillet nærmere krav til aktivitetsniveauets størrelse. Eksempelvis kan en gåtur være alt fra en slentretur fra bilen og op i gågaden til en længere vandretur i rask tempo med rygsæk. Til sammenligning med det forrige diagram, så viser 'aktivitetsdiagrammet', at der er væsentligt færre svar end under de passive aktiviteter. De aktiviteter, som er mest brugte af børnene, er gåture og det at lege på legeplads. Sport indgår også som en vigtig aktivitet, og som det er illustreret i diagram 3, så svarer relativt mange børn, at de har gjort det meget. Når man sammenligner med resultaterne af den store spørgeskemaundersøgelse (se 2.1.1) er der imidlertid ikke overensstemmelse mellem børnenes svar vedr. idrætsdeltagelse. I spørgeskemaundersøgelsen angiver 7 ud af 10 børn, at de går til idræt, mens dagbogsresultaterne tyder på, at det måske kun er 3-4 ud af 10 som dyrker sport. Det er imidlertid ikke muligt at lave en direkte sammenligning, fordi børnenes dagbogssvar ikke er designet til at klargøre i hvilken sammenhæng aktiviteten er foregået, og fordi noget af idrætsaktiviteten kan ligge 'gemt' under andre aktivitetsformer. Der kan også være andre grunde til at tallet forekommer lavere, som bl.a. sæsonafhængige aktiviteter, trænerafbud og indtrædelsen af andre gøremål, begivenheder i familien eller måske søskendes sygdom.

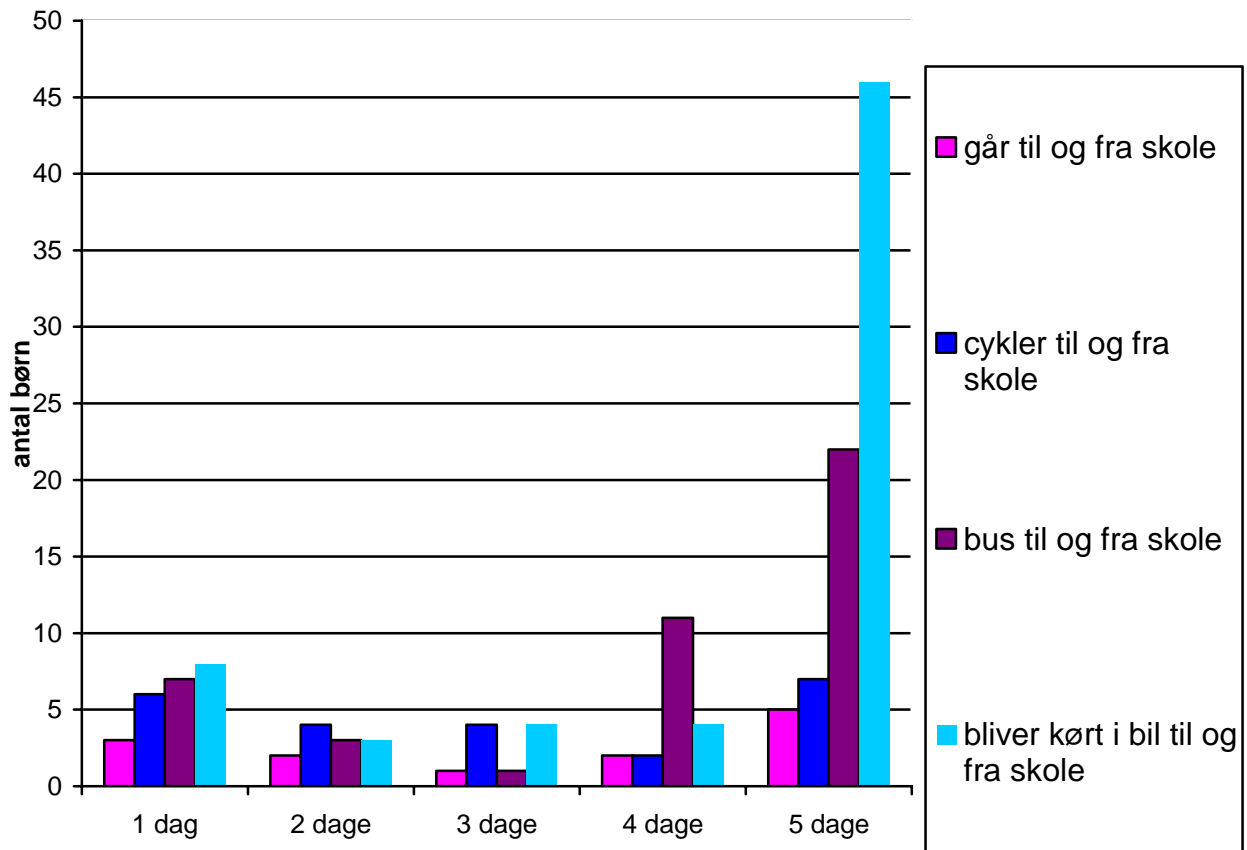
Diagram 3. Antal børn som har foretaget sig aktiviteten målt som gennemsnit/dag (N=186)

Transport

I dagbogsspørgeskemaet har børnene afgivet information om, hvordan de kommer til og fra skole, til og fra fritidsaktiviteter samt til og fra besøg hos kammerater. Transportmulighederne var 'gang', 'rulleskøjte/skateboard', 'cykel', 'bil' og 'bus'. Til brug for denne datapræsentation rettes fokus imidlertid kun mod transporten til og fra skole. I diagram 2 er det afbildet, hvor mange børn der benytter de forskellige transportformer. Af de 69 børn, der i alt har svaret på transportspørgsmålene, fremgår det, at 2 ud af 3 (N= 46) børn er blevet kørt alle 5 dage. Hvis barnet eksempelvis er blevet kørt 4 dage i en skoleuge, kan det være fordi barnet ikke har udfyldt skemaet for den femte dag, eller fordi barnet har benyttet en anden transportform. Af en nærmere analyse fremgår det, at 40 af de 46 børn, som bliver kørt til og fra skole 5 dage om ugen, kommer fra to lokalområder; nemlig Ringe Heden-Vantinge og Ubberud. I Ullerslev, Skt Klemens og Nordagerskolen i Ringe går eller cykler de fleste børn i skole. Dette kan delvis forklares i forhold til lokale forhold og afstande, og om der i lokalområdet er kultur for at børn cykler eller går i skole.

**Diagram 4. Antal børn der benytter given transportform til skole
1-5 dage om ugen (N=69)**

3.1 Opsummering på dagbogsprojektet

Udover de nævnte resultater er der på nuværende tidspunkt ikke foretaget nærmere analyser af dagbogsprojektet. Som det er skitseret i ovenstående afsnit, er det vanskeligt at foretage eksakte konklusioner på baggrund af børnenes dagbøger. Det skyldes dels, at børnenes svar er udtryk for strengt subjektive oplevelser, som ikke giver konkret information om, hvor lang tid en aktivitet har stået på, eller hvor intensiv disse har været. Det interessante ved dagbogsprojektet er, at flertallet af børnene selv fremhæver, at de har set meget tv, spillet computer og leget med kammerater. Børnene svarer også, at de har foretaget meget husarbejde, selvom dette nok skal tages med et gran salt. Når det gælder aktiviteter, som børnene kan lide (som fx TV-kiggeri og lege på legeplads), skal der antageligvis mere til, før det opleves som 'meget', end hvis der er tale om pligtorienterede opgaver som husarbejde eller havearbejde. Der forestår et større analysearbejde for at afdække børns aktivitetsniveau, samt evt. lokale forskelle mellem børnenes skole- og fritidsaktiviteter. Når det gælder børnenes transport i lokalområdet taler tallene næsten for sig selv. Selvom specielt de mindre børn i højere grad bliver kørt i skole eller tager skolebussen, så viser de lokale forskelle, at

der er et relativt stort potentiale for mere hverdagsmotion ved at lade flere børn selv bevæge sig til skole.

2.4 Måling af fysisk aktivitet via accellerometer (CSA)

I perioden december 2004 til januar 2005 blev der i 5 udvalgte lokalområder (Ringe Nordager, Ringe Heden-Vantinge, Ullerslev, Odense-Skt. Klemens og Odense-Ubberud) gennemført bevægelsesmålinger blandt 168 børn. Målingerne er sket ved hjælp af en lille chip, som er monteret i et plastiketui, der placeres i et bælte til at spænde om livet. Når barnet bevæger sig registreres forflytninger i det vertikale plan. Eksempelvis vil cykling ikke give så god en måling af aktivitet, fordi barnets tyngdepunkt under denne aktivitet ligger relativt stabilt. CSA-en bæres i løbet af dagen, men må ikke udsættes for vand. Det betyder at svømning og badeaktiviteter ikke lader sig registrere med dette apparatur. Antallet af målinger per tidsenhed varierer i forhold til alder og det formodede aktivitetsniveau. Målingerne er foregået i 2 ugedage og 2 weekenddage – og primært i dagene torsdag til søndag. Forud for målingerne blev CSA-erne indstillet til at foretage målinger i 10-sekunders enheder. Der er ikke blevet foretaget kalibrering af CSA-erne, da de netop havde været i brug i et andet projekt, og fordi det, omkring den praktiske gennemførelse, ikke var muligt at fremskaffe det nødvendige kalibreringsudstyr.

Resultater

Af de gennemførte målinger var der i alt 123 gyldige og 45 ugyldige målinger⁵. Selvom 123 børn har leveret gyldige målinger er der relativt mange børn, som ikke har gået med CSA-en gennem alle 4 dage. Det gælder især de yngste piger, som har følt at velcrobåndet har irriteret. En del har glemt at tage CSA-en på om morgenen og forholdsvis mange, især i Ringe-området, har deltaget i vandaktiviteter og derfor ikke haft måleren på under disse aktiviteter. På nuværende tidspunkt forestår der ligeledes et opfølgende arbejde med at foretage en frafaldsanalyse for at finde frem til, om det er de mindst aktive, som er gledet ud af de endelige målinger, eller om der er tale om en mere jævn fordeling af inaktive og aktive.

De gyldige målinger er blevet inddelt i de 6-7 årige og de 8-9 årige. På baggrund af de gyldige målinger er der foretaget analyser omkring alder, køn, weekend/ugedage, lokalområder og betydningen af at være idrætsaktiv.

⁵ Målingerne kan være ugyldige pga. fejl i CSA-måleren eller fordi der har været for lidt aktivitet set over perioden. Det er blevet sat som et krav at CSA-en skal have registreret bevægelsesaktivitet i minimum 3 ud af 4 dage.

De foreløbige resultater viser især signifikante sammenhænge mellem fysisk aktivitet og variablerne alder, køn og weekend/ugedag. Jo yngre børnene er, jo mere aktive er de. Drengene er generelt mere aktive end pigerne. Ligeledes fremgår det af analyserne, at børnene generelt er mere aktive i ugedagene end i weekenderne. Dermed svarer disse resultater godt til det billede spørgeskemaundersøgelsen og dagbogsprojektet har bidraget til at tegne.

Ved en sammenligning mellem de 5 lokalområder fremgår det, at der er nogle interessante forskelle. Uubberud og Ullerslevs 6-7 årige drenge og piger er mere aktive end børnene i de øvrige områder. Der er ikke umiddelbart fundet forklaringer på dette, men det vil være interessant at søge forklaringer på, hvorfor visse områder har en højere fysisk aktivitet end andre.

I Uubberud og Ullerslev ses det samme mønster som tidligere med, at drenge er mere aktive end piger. I forhold til de 8-9 årige afviger Skt Klemens i negativ retning i forhold til de øvrige områder. Det skal understreges, at disse områderesultater udelukkende er set i forhold til hinanden, og dermed ikke kan tages som udtryk for et specielt højt eller lavt niveau af fysisk aktivitet i områderne.

Hvilken rolle har børnenes deltagelse i foreningsidræt for CSA-målingerne? Tilsyneladende er der ikke markante forskelle på aktivitetsniveauet mellem de, der går til idræt, og de der ikke gør. Det kan muligvis forklares ved, at målingerne primært er foregået i tidsrummet torsdag til søndag, hvor relativt få børn dyrker foreningsidræt (som hyppigst finder sted mandag-torsdag). Forskellen kan ligeledes udlignes gennem større passivitet fra de idrætsaktive i skoleidræt og SFO-aktiviteter.

Imidlertid er der en svag tendens til, at de foreningsaktive 8-9 årige er mere aktive, hvilket muligvis kan forklares ved, at der findes mere organiseret idræt jo ældre målgruppen er.

Er børnene så tilstrækkeligt fysisk aktive set i forhold til Sundhedsstyrelsens anbefaling om 1 times fysisk aktivitet om dagen? Spørgsmålet kan ikke umiddelbart bevarer, før der foretages nærmere analyser af aktivitetsperiodernes længde og intensitet. Selvom de gennemførte CSA-målinger fremstår pålidelige og gyldige, så må der især tages forbehold for de usikkerheder, der kan være forbundet med det relativ lave antal målinger.

2.5 Observation af børns leg

I november og december 2004 blev der gennemført 2 runder af observationer af børns leg i de fem udvalgte lokalområders SFO-institutioner. Formålet med observationerne har dels været at få mere viden om indholdet og karakteren af børns hverdagsleg, som den foregår i SFO-institutionerne. Der har foreløbigt ikke været gennemført legeobservationer af voksenstyrede aktiviteter, forstået i

forhold til de aktiviteter som foreningerne har indgået i sammen med institutionerne. Dette er blevet fravalgt, fordi evalueringen i opstartsfasen ikke skulle opfattes som kontrollanter af projektdeltagernes aktiviteter og handlinger. Observatørene har ikke haft særskilt fokus på de fysisk inaktive, men snarere at observere et bredt spekter af forskellige lege i forskellige legerum.

Selvom det ikke direkte har været hensigten at observere de voksne pædagogers og medhjælperes adfærd, har observationerne alligevel bidraget med interessante iagttagelser af deres interaktioner med børnene.

Nogle af de centrale undersøgelsesspørgsmål i forbindelse med legeobservationerne har blandt andet været at belyse, hvad børnene leger, hvor mange der leger sammen ad gangen, hvem der starter og slutter legen og hvilken betydning pædagoger og omgivelserne har for børns leg. 4 studentermedhjælpere fra Idræt og Biomekanik ved Syddansk Universitet blev ansat og trænet i observation og gennemførte herefter feltarbejdet i hold á 2 personer. Til brug for observationerne anvendtes et semistruktureret observationsskema med følgende variable:

Observatør, dato, by/SFO, start/slut tidspunkt, inde/ude observation, legens kulisse (sted: hal, legeplads osv.), vejrforhold, grundlæggende beskrivelse af legerum, legetype, hvem der har organiseret legen, rekvisitbrug, beskrivelse af legen, beskrivelse af kropssprog og mimik.

På baggrund af de 10 observationsbesøg, og mere end 150 observationer af leg, er der indkommet megen nyttig information om børns leg, som kan lægge op til mange interessante analyser.

Indledningsvis bør det tilføjes, at det at foretage legeobservationer i et miljø som en SFO-institution med 100-150 snakkende, råbende og løbende børn stiller store krav til observatøren. SFO'erne fremstår i de observerede institutioner som en slags frirum eller åndehuller for børnene efter skoletid, hvor der i vekslende grad findes voksenorganiserede aktivitetstilbud, som børnene kan vælge til eller fra.

På baggrund af de gennemførte observationer kan det umiddelbart konkluderes, at der i tidsrummet 12.30-15.00 er størst aktivitet, og at børnenes leg ofte skifter fokus. Langt de fleste børn ser ud til at være socialt aktive og engagerede i en eller anden form for leg. Om end der kan være masser af konflikter, når eksempelvis 100 børn er stuvet sammen inden døre på en regnvejrsdag, så er det overordnede indtryk imidlertid, at børnene ser ud til at trives.

Det er imidlertid vanskeligt at sige noget generelt om, hvor mange fysisk inaktive der er, og hvad dette skyldes. Det er der flere forklaringer på. For det første har observatørene ikke blandet sig i børnenes leg, de kender ikke børnene og deres vaner, og véd således ikke, hvad de normalt plejer at

gøre. Når et barn har været alene og passiv gennem længere tid, kan det eksempelvis skyldes sygdom, træthed, fordi det var sent oppe aftenen i forvejen, forudgående høj aktivitet osv.

I denne resultatpræsentation vil der især blive fokuseret på 1) legens tid, sted og rum, 2) legetype og 3) organiseringsform.

Når børnene har fri fra skole går 80-90 % af dem videre over i skolefritidsordningen. Det betyder, at der fra klokken ca. 12-13 til børnene går hjem eller bliver hentet ved 16-tiden, er 3-4 timer med høj aktivitet. På de observerede institutioner er pladsforholdene meget forskellige, ligesom de udendørs udfoldelsesmuligheder og halfaciliteter varierer betydeligt i størrelse og vedligeholdelse. I Ubberud og Skt Klemens findes der eksempelvis en stor sportshal samt særdeles store grønne områder, legepladser og boldbaner. Selvom forholdene i Ullerslev, Heden-Vantinge og Nordagerskolen (Ringe) er lidt mere beskedne, er der også færre børn i disse institutioner. Der hvor forskellene mellem lokalområdernes faciliteter bedst synliggøres, er ikke så meget i størrelsen af haller og grønne områder, men mere i disses indretninger med nicher, beplantninger osv. Forud for observationerne er der foretaget en vurdering af de forskellige institutioners faciliteter. Der er blevet foretaget en vurdering af de enkelte rum, og herunder hvor mange legerum der findes i de enkelte rum. Et pudrum på 15 m² med en skillevæg og en hems kan, som det er tilfældet i Skt. Klemens, fx rumme 3 forskellige legerum. I de tilfælde, hvor mange børn leger inden døre pga. regn, sne eller haglvejr, kan det være hensigtsmæssigt med mange forskellige legerum. Skt Klemens og Ubberud har som de største institutioner fordel af at råde over mange mindre lokaler, der kan låses op til efter behov. Selvom observationerne er foregået i det sene efterår var vejret relativt godt og lunt. Til gengæld valgte mange børn og voksne at blive indenfor. I forhold til de indendørs lege, som børnene selv organiserer, så tyder legeobservationerne på, at antallet af legerum har stor betydning for støjniveauet og dermed for det enkelte barns opmærksomhed og koncentration om den igangværende leg. Fordelen ved de få store rum kommer bedst til udtryk, når der er tale om voksenstyrede bevægelsesaktiviteter, hvor mange skal være aktive på en gang. I forbindelse med de gennemførte observationer skete brugen af hal og gymnastiksale primært på individuelle børnegrupper eget initiativ, og oftest foregik der flere lege samtidigt.

For de udendørs lege betyder antallet af mindre legerum (som fx frugthaver, pilefletgange, hytter, legehuse, cykelbane, huler, krat mm.), at der i højere grad stimuleres til andre og mere kreative legetyper af lege, end der hvor man kun har et græsareal, en boldbane og nogle præfabrikerede legeredskaber.

En umiddelbar vurdering af børnenes udendørs leg viser, at de flade arealer medfører højere cykel- og løbehastighed, og dermed større kortvarig fysisk aktivitet, i modsætning til de meget kuperede legeområder. Til gengæld må det antages, at visse sider af den motoriske træning omkring balance og koordination i højere grad stimuleres under sidstnævnte forhold.

De foreløbige konklusioner på legeobservationerne er, at legens kontekst (tid, sted og rum) og hvem der organiserer legen har indvirkning på legetyper og børnenes fordybelse i legen. Når voksne igangsætter lege er det oftest bevægelseslege, spil eller produktionslege af kortere varighed. Når børnene selv vælger højaktivitets- eller bevægelseslege som tagfat og fodbold, rollelege eller spændingslege, kan det også være af kortere varighed. At dømme ud fra observationerne er der imidlertid noget der tyder på, at når børnene selv iværksætter den slags lege, så ændrer og tilpasser de i højere grad regler og indhold, så det passer til dem selv. Det bidrager til at udstrække legens varighed, men betyder muligvis også, at deres kreative evner og antallet af succesoplevelser forøges. Specielt de helt selvopfundne lege med at bygge hule eller fantasilege med specielle regler og kodesprog varer længere og optager børnene mere end de organiserede voksenlege.

De forskelle, som her er fremdraget, er ikke udtryk for en kritik af hverken børnenes frie leg eller voksnes organisering af aktiviteter, men alene udtryk for, at børnenes leg afhænger af en lang række faktorer, og at leg aldrig er betydningsløs. De voksnes interaktion med børn omkring lege, spil osv. er en vigtig og nødvendig påvirkning for at udvikle børnenes kreativitet og bevægelsesmuligheder. På nuværende tidspunkt véd vi, at der hersker mange forskellige holdninger blandt pædagoger og trænere til, i hvilken grad og hvordan man skal lege med børn eller iværksætte aktiviteter. Til gengæld er det ikke tilstrækkelig belyst, hvilke betydninger samspillet mellem faciliteter, rammer og voksne samlet set har for børns aktivitetsniveau og bevægelsesglæde.

3.0 Voksenundersøgelsen

På baggrund af den gennemførte spørgeskemaundersøgelse blandt voksne respondenter i modelprojekt Børn Unge i Bevægelse foreligger her de vigtigste resultater i opsummeret form og indenfor følgende temaer:

- Idrætsdeltagelse, aktiviteter, idrætsfaglige kompetencer
- Holdninger til værdier for børns idrætsudøvelse
- Erfaringer med diverse samarbejdsrelationer

Idrætsdeltagelse, aktiviteter, idrætsfaglige kompetencer

Blandt de 181 respondenter udgør instruktører, pædagoger og pædagogmedhjælpere godt halvdelen, og det er især denne gruppe, som er interessant i relation til de centrale temaer i spørgeskemaundersøgelsen.

For instruktører/trænere henholdsvis pædagoger/pædagogmedhjælpere gælder det, at der er karakteristiske forskelle mht. idrætsdeltagelse, aktivitetsvalg og idrætsfaglige kompetencer. Instruktører og trænere er den respondentgruppe, som har det højeste idrætslige aktivitetsniveau, den bredeste idrætsfaglige baggrund og den gruppe, som vægter de sundhedsmæssige og identitetsudviklende træk ved idrætten højest. Til sammenligning er pædagogerne/pædagogmedhjælperne de mindst idrætsaktive, og de har generelt færre idrætsfaglige kompetencer i form af idrætsrelaterede kurser og uddannelse. I modsætning til de fleste instruktører, har pædagogerne en børnespecifik faglighed i form af en mellemlang videregående uddannelse fra et pædagogseminarium. Den pædagogiske faglighed slår tilsyneladende igennem omkring de personlige værdier og motiverne for at dyrke og formidle bevægelsesaktiviteter.

Holdninger til værdier for børns idrætsudøvelse

I modsætning til trænerne, som identificerer motorisk træning, bevægelsesglæde samt udfordring og progression som de vigtigste aspekter i arbejdet med børn, så nævner pædagogerne i højere grad idrættens rekreative værdier. Pædagogernes indfaldsvinkel synes ligeledes at være, at de fokuserer mere på idrætten som et værktøj til at udvikle børns sociale kompetencer. Men hvad betyder disse grupper forskellige værdi- og målopfattelser for projektet som helhed? Svaret er ikke så ligetil, og man må forvente, at projektperiodens fortsatte vidensopsamling kan belyse dette spørgsmål. Imidlertid giver parternes vurderinger af såvel samarbejdets tæthed og kvalitet et fingerpeg.

Erfaringer med diverse samarbejdsrelationer

Ca. halvdelen af respondenterne vurderer samarbejdsrelationen som 'mindre tæt' eller 'slet ikke tæt'. Det er derfor lidt overraskende, at tilfredsheden med kvaliteten af samarbejdet generelt er langt højere, end tætheden tilskriver det. De, der er mest kritiske, er de aktører, der til dagligt samarbejder om den praktiske gennemførelse af idrætsinitiativerne - nemlig instruktørerne/trænere og pædagogerne/medhjælperne. Selvom størstedelen af respondenterne udtrykker tilfredshed med kvaliteten af samarbejdet, så er der væsentlige samarbejdsproblemer indenfor mindst 3 kommuner. I spørgsmålene om, hvad der i særlig grad kan fremme fysisk aktivitet for børn, er det interessant, at SFO'erne og foreningerne har relativ høje, og måske endda i visse henseender urealistiske forventninger til, hvad *de andre* skal gøre. Selvom de fleste respondenter er enige om, at det

vigtigste er forældreopbakning, så svarer de SFO-tilknyttede, at det især er vigtigt, at foreningerne tilbyder flere forskelligartede aktiviteter for børn, og at man fra foreningens side stiller kompetente fagpersoner eller konsulenter til rådighed. Foreningerne peger især på flere skoleidrætstimer, bedre faciliteter i skole/SFO-regi, og at skolerne og SFO'erne gør mere reklame for de lokale idrætsforeninger.

Det vil utvivlsomt være nyttigt, hvis man påvirker samtlige ovenstående variable, men på kort sigt kan der for de involverede projekter være betydelige vanskeligheder forbundet med at ændre disse forhold. Inden for foreningerne vil man angiveligt finde det vanskeligt at honorere SFO'ernes ønsker om, at man bør stille kompetente fagpersoner eller konsulenter til rådighed.

Problemstillingerne omkring forventningerne til udbytte af samarbejdet er interessant i forhold til projektets videre udvikling, og umiddelbart kan spørgeskemaundersøgelsens resultater anvendes til at betone vigtigheden af en tydeliggørelse af værdier, mål og viden om, hvad det indebærer at indgå i et udviklingsprojekt. De forskellige respondentgrupper behøver ikke nødvendigvis have enslydende mål og motiver eller for den sags skyld have samme værdier. Derimod synes det indlysende vigtigt, at de forskellige grupper afstemmer deres forventninger til indsats og udbytte. Her kan man endvidere pege på udviklingen af den gensidige forståelse for hinandens muligheder og kompetencer.

Generelt er der tilfredshed med såvel kommunernes, DGI's og amtets indsats omkring BUB-projektet. Ud af de 11 kommuner, der deltager, har 9 koordinatorene besvaret spørgeskemaet. Her er det interessant, at 3 af disse generelt vurderer, at tætheden og kvaliteten af samarbejdet ikke fungerer tilfredsstillende, og at kommunens specifikke indsats omkring BUB ikke er tilstrækkelig. I det videre projektføreløb, og i forbindelse med evalueringen, bliver det derfor interessant at belyse kommunernes rolle for partnerskaberne og herunder hvilke forhold, der er mest afgørende for at fremme samarbejdsrelationerne.

4.0 Opsummering

Denne midtvejsrapport belyser de undersøgelser, der indtil videre er blevet gennemført med henblik på at evaluere børn og unges fysiske aktivitet og trivsel. På nuværende tidspunkt er der foretaget de indledende "år nul" målinger, som skal afdække projektets udgangspunkt, og som efterfølgende skal tjene som sammenligningsgrundlag i "år tre". Mht. at følge udviklingen af partnerskaber afholdes der i øjeblikket dialogmøder, hvor hensigten dels er at understøtte Fyns Amt og DGI's arbejde med lokalområder og dels at opnå mere viden om de lokale samarbejder. I tillæg til disse møder gennemføres der med hjælp fra specialestuderende Jens Højer Kruse en række

interviews med forskellige parter i lokalområderne. Der vil senere blive redegjort for såvel dialogmøder som interviews.

Der er ligeledes gennemført en større spørgeskemaundersøgelse i forhold til faciliteters og omgivelsernes betydning for fysisk aktivitet og herunder BUB-projektets arbejde med at understøtte disse faciliteter og aktiviteter. Resultaterne af sidstnævnte undersøgelse forventes fremlagt primo august.

Hvor fysisk aktive er børnene i BUB-projektet?

Undersøgelserne af børns fysiske aktivitet og trivsel tilstræber at opnå et mere helhedsorienteret billede af børns dagligdag og herunder præcisere, hvilke betydninger fysisk aktivitet har set i et hverdagsperspektiv for børn. I dét perspektiv udgør fysisk aktivitet en mindre del af de samlede aktivitetstilbud, og derfor er det særlig interessant at se på, hvad børnene er optaget af, og motiveret for. Resultaterne af spørgeskemaet blandt børn viser, at størstedelen af børnene er glade for at gå i skole, glade for frikvartererne og idræt i skolen. Det ses ligeledes, at de fleste dyrker foreningsidræt (ca. 70 %) eller på anden måde er fysisk aktive i fritiden (ca. yderligere 10-20 %). Nogle kritiske fund er, at en mindre del af børnene (2 %) slet ikke trives, og at en lidt større del (ca. 10 %) ikke kan lide idræt i skolen og ikke ønsker at deltage i fysisk aktivitet i fritiden.

CSA-målingerne i 5 udvalgte lokalområder understøtter og nuancerer nogle af de generelle resultater, der ses på tværs af undersøgelserne:

- At den fysiske aktivitet falder med alderen – de 6-7 årige er mere aktive end de 8-9 årige.
- At drenge er mere aktive end piger.
- At børnene er mere aktive i hverdagen end i weekenden.
- At der findes idrætsstærke og idrætssvage lokalområder.

Der er ikke fundet en klar sammenhæng mellem fysisk inaktivitet og overvægt, idet de overvægtige er lige så aktive som de normalvægtige. Det kendetegner imidlertid den relative lille gruppe på 3,8 % fede (N=37), at de er markant mindre foreningsaktive end gennemsnittet. Til gengæld er de fede lige så motiverede som alle andre for at dyrke idræt, hvilket dermed kan tydeliggøre et vigtigt potentiale for mere fysisk aktivitet for denne målgruppe.

Hvordan trives børnene og er der sammenhæng mellem trivsel og fysisk aktivitet?

Resultaterne af trivselsspørgeskemaet underbygger antagelserne om, at børn generelt trives godt, og at de fleste er glade for at deltage i fysiske aktiviteter. Der er ikke fundet tydelige sammenhænge mellem trivselsniveau og fysisk aktivitet.

Selvom drengene generelt er mere fysisk aktive end pigerne og drengene generelt har en positiv vurdering af deres idrætslige kompetencer, så udmønter dette sig ikke i et højere trivselsniveau end hos pigerne. Det skyldes sandsynligvis, at andre kompetencer (sociale og intellektuelle) har lige så stor, eller større, betydning for den samlede trivsel, og at idrætsaktivitet ikke er markant vigtigere end andre fritidstilbud til børn som musik, spejder osv. For såvel piger som drenge har det naturligvis betydning at være afholdt og accepteret, og herunder kan de idrætslige færdigheder måske betyde en positiv eller negativ forskel. Men indtil videre véd vi ikke hvilken effekt idrætsdeltagelse har for det enkelte barn, og - i givet fald - på hvilke betingelser, fysisk aktivitet er et virksomt middel til at opbygge trivsel og selvværd.

Hvordan kan børnene lide at lege?

Børn kan generelt rigtig godt lide idrætsaktiviteter, og de fleste deltager gladelig i så mange aktiviteter som muligt. Men der findes også en gruppe af børn som har andre interesser, og som hellere vil lege på andre måder, tegne eller spille musik. Observationerne af børns leg i de 5 udvalgte lokalområder har bidraget til at belyse, hvordan børn leger, hvad de motiveres af, og hvordan deres humør og udstråling viser sig i forbindelse med legen. Generelt kan det fremhæves, at der i børns leg ustanselig er ”noget på spil”.

I relation til dette projekt er det måske vigtigt at pointere, at det set fra børnehøjde ikke vil være et mål at bevæge sig, fordi det er sundt eller godt. Når 8-9 årige drenge spiller fodbold kan det godt handle om at vinde, men der er ligeledes en række andre ting på spil. Det kan eksempelvis være at mestre en teknisk detalje eller at lave en taktik, som løser specielle spilproblemer. Generelt ser det ud til, at de observerede børn søger spænding og udfordringer og kun sjældent keder sig. De elsker at drille, se noget falde ned og gå i stykker eller fx være en del af en fantasileg, hvor monstre hugges ned, og børnene har overnaturlige kræfter eller magiske evner. Men børn er også *kvalitetsbevidste* og søger de voksne, som gider dem, og som fremstår som troværdige og engagerede.

Som en overordnet betragtning fremstår børnene som koncentrerede og glade i deres egne lege. Det ser også ud til, at de er glade og koncentrerede i forbindelse med de lege, voksne igangsætter, men legetyperne er anderledes i forhold til ”hvad der er på spil” og generelt af kortere varighed. Voksne har en tendens til at igangsætte bevægelseslege eller færdige spil, hvor reglerne på forhånd er aftalte og definerede. Det virker tilsyneladende bedst og mest rationelt, når der er tale om større grupper. Men i forhold til børnenes udgangspunkt og motivation kunne det måske være nyttigt og engagerende, hvis spil- og legeudvikling kunne foregå i et samspil mellem børn og voksne. Børns svar i spørgeskemaerne om fysiske aktiviteter i skole og fritid og trivsel kombineret med

legeobservationerne tyder på, at leg med kammerater er det allervigtigste for børnene, og at aktiviteten kommer i anden række. Dette kan være en øjenåbner for de voksne, som møder modstand, når de forsøger at indøve teknik og taktik i forhold til en leg eller et spil med en børnemålgruppe. Det er ikke sikkert, at alle børnene vil være motiveret for aktiviteten i sig selv i dens færdige udgave, men måske i højere grad søger at have det sjovt med en lettere udgave af legen eller spillet.

Børn elsker fjernsyn, men også meget andet...

Børn elsker at se fjernsyn, og det er gennemsnitlig den mest udbredte 'aktivitet' blandt alle svarmuligheder. Men før man kan vurdere, om fjernsynskiggeriet har en negativ indvirkning på børns trivsel og sundhed, er det væsentligt at se på deres samlede hverdag, og de aktiviteter de deltager i. Dagbogsprojektet har først og fremmest været anvendt som en metodeafprøvende undersøgelse, hvor formålet er at belyse, hvilke aktiviteter børn foretager sig, og hvor meget disse aktiviteter fylder i børnenes bevidsthed. Et af de positive resultater af dagbogsundersøgelsen er, at mange af de børn, som ikke er foreningsaktive, imidlertid ser ud til at være fysisk aktive i andre sammenhænge. Resultaterne fra den store spørgeskemaundersøgelse bekræfter så at sige, at de fleste børn deltager i mange andre legeaktiviteter i SFO'en, på legepladser, i hjemmet eller hos kammerater.

Dagbogsprojektet kan bidrage til at sætte fokus på børns transport til skole, hvor der indenfor de udvalgte lokalområder ses meget store forskelle på, hvor ofte børnene bliver kørt i skole. Nogle finder det måske risikabelt at lade de mindste (6-7 årige) cykle i skole pga. vejforhold mm., men resultaterne fra navnlig Ubberud og Ringe Heden-Vantinge, hvor 40 ud af 46 børn bliver kørt i skole 5 dage om ugen, er interessante. Blandt disse børn er gennemsnitsalderen lav (primært de 6-7 årige som deltager i udfyldelse af dagbogen) og her ser det ud til, at der findes en negativ effekt i at køre børnene i skole. Mere trafik gør skolevejen mere usikker for de cyklende, hvilket får flere og flere forældre til at køre deres børn i skole. Når Ubberud og Ringe Heden-Vantinge fremhæves i denne sammenhæng, er det ikke for at gøre disse lokalområder til Sorteper, men mere for at tydeliggøre, at skolerne/SFO'erne har gode muligheder for at stimulere til øget hverdagsmotion for børn i alderen 6-10 år.

Hvad véd vi om projektets voksne og de forskellige gruppers samarbejde?

Denne midtvejsrapport henvender sig bredt til alle, der har med projektet at gøre, men også politikere i styregruppen og politikere i bredere forstand. Det er derfor interessant at fremlægge, hvad vi foreløbig ved om de enkelte gruppers syn på projektet, og de intentioner der foreligger om

partnerskabssamarbejdet på Fyn, fordi disse sandsynligvis har relevans og betydning for planlægningen af lignende projekter i fremtiden.

Samarbejdet mellem foreninger og SFO'erne er helt centralt i BUB-projektet, og derfor er det interessant at følge udviklingen i det fælles samarbejde. Da voksenundersøgelsen blev gennemført, viste det sig, at ca. halvdelen af respondenterne vurderede samarbejdsrelationen som 'mindre tæt' eller 'slet ikke tæt'. Alligevel var der overraskende stor tilfredshed med kvaliteten af samarbejdet, hvilket kan tolkes som et mere generelt ønske om samarbejde og udbytte. De, der forholdt sig mest kritisk, var de aktører, der til dagligt samarbejder om den praktiske gennemførelse af idrætsinitiativerne - nemlig instruktørerne/trænere og pædagogerne/medhjælperne. På nuværende tidspunkt er det for tidligt at pege på hvordan, og i hvilken grad, BUB-projektets voksne eventuelt har ændret syn på projektet og partnerskabet.

Den nedenstående opstilling af 'problemer', 'udtryk i praksis' og 'mulige løsninger' er derfor ikke en komplet oversigt over de problemer, som findes i projektet. Oversigten skal snarere ses som nogle gennemgående og markante problemfelter, der er kommet til syne gennem et samarbejde mellem evaluator og projektkoordinatorerne.

Tabel 6. Oversigt over projektrelaterede problemstillinger

Problem	Konkret udtryk i praksis	Mulige løsninger
Uklar forståelse af BUB-projektets formål	<ul style="list-style-type: none"> • Der tilbydes idræt for alle og der er for lidt fokus på de fysisk inaktive og idrætssvage 	<ul style="list-style-type: none"> • Tydeliggørelse af projektformål • Skabe debat om projektformål gennem uddannelse og information • Bevidstgørelse af inklusions- og eksklusionsstrategier ift. børn.
Manglende forståelse for interne forskelligheder mht. udgangspunkt, mål og indsats.	<ul style="list-style-type: none"> • Uens forventninger til hvad, hvordan og hvorfor, fordi der er forskellige fagligheder og formaliseringsgrader i spil.(tænker forskelligt ift.. børn, fysisk aktivitet og målet for samarbejdet) 	<ul style="list-style-type: none"> • Bruge dialogmøder til at udveksle synspunkter og afstemme forventninger til deltagelse og indsats. • Tilstræbe at parterne har samarbejde som mål snarere end som middel. • Reviderede mål og visioner og skriftliggøre disse
Manglende forståelse af hvad det vil sige, at arbejde projekt-orienteret	<ul style="list-style-type: none"> • Manglende egendokumentation • Sporadisk refleksion over egen praksis • Parterne har svært ved at mødes og kommunikerer sjældent el. overfladisk 	<ul style="list-style-type: none"> • Opmuntre til at meddelagtiggøre andre i aktivitetsinitiativer • Vælge en resultatformidler i lokalområdet. • Foretage langtidspanlægning med mål og delmål • Planlægning af faste aftaler for mødefrekvens og varighed • Sikre feedback om hvornår minimumskrav er opnået
Manglende kommunal prioritering	<ul style="list-style-type: none"> • Manglende samlede fremtidsvisioner for lokalområdet • Foreninger og SFO'er mangler støtte og opbakning • Fysisk aktivitet ikke nært indskrevet i SFO'ernes hverdagsarbejde 	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritering af en fast kommunal medarbejder der kan varetage koordinerende funktion. • Kommunen tydeliggør sine visioner og præciserer hvordan SFO'er og foreninger kan bidrage med indfrielsen heraf. • Udvikle en kultur for at give positiv feedback når relevant
Lav idrætsfaglig uddannelsesniveau	<ul style="list-style-type: none"> • Usikkerhed ift. motorisk grundtræning af børn. • Få værktøjer i forhold til fysisk aktiviteter • Manglende viden om regler i boldspil og lege. • Manglende evne til at foretage justeringer i de idrætspædagogiske sammenhænge 	<ul style="list-style-type: none"> • Tilbud om kurser i motorik, leg, spil og sport • Konsulentbistand til udvikling af legetilbud i nærområdet og legepladser • Lægge op til debat om deling af faciliteter og ressourcer mellem skole, SFO og foreningslivet.
Projektets fremtidige forankring	<ul style="list-style-type: none"> • Manglende fremtidsvisioner • Tendens til at samarbejdet er middel snarere end mål. • Få ildsjæle løser mange opgaver • Projektet løst organiseret i foreninger og SFO'er • Stor udskiftning af frivillige. 	<ul style="list-style-type: none"> • Foretage kommunal prioritering af børne- og ungeområdet • Krav om egendokumentation • Tydeliggørelse af projektformål • Formalisering af samarbejde i partnerskaberne – gøre samarbejdet fast. • Skriftliggøre aftaler og procedurer, så andre kan overtage ildsjælernes opgaver

5.0 Afrunding

I forbindelse med afslutningen på denne midtvejsrapport skal det fremhæves, at der er foretaget så mange undersøgelser til brug for evalueringen, og at der er iværksat så mange initiativer fra de projektansvarliges side, at det umiddelbart kan være vanskeligt at vurdere projektets præcise status. Det skyldes ikke blot de vanskeligheder, der er med at måle på fysisk aktivitet, trivsel og partnerskabernes holdninger til projektet og dets udvikling, men i lige så høj grad, at der, i de enkelte lokalområder, foregår mange individuelle og relationelle processer, som det kan være svært at opfange og måle på.

I evalueringsoplægget er det præciseret, at evalueringen i høj grad skal tage sigte på at følge de processer og udviklinger der foregår. Dette er en vedvarende proces, hvor evalueringresultaterne, mere eller mindre direkte, indgår i det videre projektarbejde, og dermed tilskynder til nye initiativer og forandringer i modelprojektet.

Frem til årsskiftet vil der i særdeleshed blive fokuseret på at undersøge partnerskabernes arbejde med modelprojektet. I starten af 2007 (februar til maj) vil en række af de undersøgelser, som er beskrevet og opsummeret i denne midtvejsrapport, blive gentaget.

Som en afsluttende bemærkning synes det rimeligt at fremhæve, at der er stor opmærksomhed på modelprojektet, og at det øgede fokus på børns fysiske aktivitet og trivsel er gavnligt for projektet som helhed. BUB-projektet står imidlertid også overfor en stor udfordring, når det gælder målet om at aktivere de fysisk inaktive og trivselssvage børn.

Som midtvejsrapporten ligeledes fastslår, så står modelprojektet overfor en række spændende og krævende udfordringer med hensyn til udviklingen af funktionelle partnerskaber mellem kommune, SFO'ere og foreninger. De projektansvarlige og projektdeltagerne er ikke blot underlagt den igangværende kommunalreform og de forandringer og usikkerheder den i en overgangsfase medfører, men må ligeledes forholde sig til de forskelligheder, der er mellem hinandens organisatoriske strukturer og organisatoriske kulturer. I visse lokalområder foregår samarbejdet tilsyneladende gnidningsløst mens det i andre er forbundet med problemer som nævnt ovenfor. Reaktionen og arbejdet med disse udfordringer kræver ofte meget individuelle løsninger.

Det bliver derfor spændende at følge Fyns Amt og DGI's arbejde med modelprojektet og foretage en vidensopsamling om erfaringerne med partnerskabernes arbejde med at skabe øget fysisk aktivitet og trivsel for børn på Fyn.

Litteraturliste

- Bille, T., Fridberg, T., Storgaard, S. & Wulff, E. (2005) 'Danskernes kultur- og fritidsaktiviteter 2004', Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut AKF forlaget
- Cole, T., Bellizzi, M., Flegal, K., Dietz, W. (2000) 'Establishing a standard definition for child overweight and obesity worldwide: international survey', *British Medical Journal*, Volume 320, May.
- Due, P. & Holstein, B. (2003): "Skolebørnsundersøgelsen 2002", Københavns Universitet, Institut for Folkesundhedsvidenskab.
- Grønfeldt, V., Sigsgaard, E., Hansen, S., Hasselstrøm, H., Froberg, K., and Andersen, L.. (2003): 'Validering af "Om mig selv" - et spørgeskema til børn.', *Nordisk Psykologi*, 55(2), 94-106.
- Hansen S, Hasselstrøm H, Grønfeldt V, Froberg K, Andersen L, (2004) 'Cardiovascular disease risk factors in 6–7-year-old Danish children: the Copenhagen School Child Intervention Study', *Preventive Medicine*, Volume 40, Issue 6 , June 2005, Pages 740-746.